

ophavsmandens samtykke at optage hans værker i sangbøger, der ikke er beregnet til anvendelse i undervisningen, men f. eks. til brug ved møder etc.

- 2) Gengivelse kan først finde sted, når der er forløbet 5 år siden værkets udgivelse, jfr. lov 1933, der kun kræver 2 år.
- 3) Optagelse skal fremtidig kun kunne ske uden ophavsmandens samtykke, når det drejer sig om samleværker, jfr. lovforslagets § 5, og kun når disse samleværker er sammenstillet af bidrag fra et større antal ophavsmænd.
- 4) Kunstværker kan nu kun gengives under betingelser, svarende til de for litterære værker og musikværker fastsatte.
- 5) Værker, der er udarbejdet til undervisningsbrug, må ikke uden indhentet samtykke gives i et samleværk med samme formål.
- 6) § 14 b. i lov 1933 giver adgang til at låne til „læsebøger og skolebøger“, hvorved hidtil er forstået bøger, beregnet til undervisning på alle skolens trin, men ikke bøger til anvendelse i den højere undervisning, f. eks. universitetsundervisningen og heller ikke bøger til brug ved undervisning af mere speciel karakter som f. eks. privat musikundervisning. I lovforslaget tales der om samleværker til undervisningsbrug, og adgangen til lån omfatter herefter også anden undervisning end skoleundervisning, således i princippet også universitetsundervisning og anden videnskabelig undervisning samt undervisning på musikskoler etc. På de sidstnævnte områder spiller samleværker af den karakter, som der her er tale om, i praksis dog ikke nogen større rolle.
- 7) Ophavsmanden har krav på vederlag, der i mangel af mindelig overenskomst skal fastsættes efter reglerne i § 54. Det bør understreges, at der ikke bør fastsættes et vederlag af en sådan størrelse, at det i nogen væsentlig grad kan hæmme udgivelsen af værker til skolebrug. Når man har ladet den hidtidige frie benyttelsesret afløse af en tvangslicensordning, er det efter mønster af den norske åndsværkløve af 1930. Man har anset det for overvejende rimeligt, at de ophavsmænd, på hvis åndelige indsats de pågældende værker i det hele bygger, får en — omend beskednen — andel i den fortjeneste, der opnås ved udgivelsen.

Det bemærkes endelig, at den gældende danske lov i sin § 14 c. indeholder en regel gående ud på, at man uden ophavsmandens samtykke — og uden at yde ham honorar — kan aftrykke hele værker på fremmede sprog eller uddrag af sådanne

til skolebrug. Betingelsen er, at værket har været udgivet i mindst 2 år, og at det ledsages af oversættelser af enkelte ord eller sætninger samt af andre lignende anmærkninger til teksten, og at teksten er forsynet med henvisninger til disse.

Denne regel, der giver adgang til gratis optryk af hele værker, forekommer at være et urimeligt indgreb i ophavsmandens retsbeskyttelse. En tilsvarende regel kendes heller ikke i noget andet lands lovgivning, og dens overensstemmelse med Bernerkonventionen må anses for tvivlsom. Bestemmelsen er derfor ikke optaget i lovforslaget.

Til § 17.

Bestemmelsen findes ikke i det danske lovudkast af 1951. Forslaget om en særlig bestemmelse om fremstilling af eksemplarer gennem lydoptagelse til brug i undervisningen er fremkommet fra svensk side.

Spørgsmålet om, hvorledes man skal stille sig til lydoptagelser af den nævnte art, er blevet aktuelt på grund af den stærkt stigende anvendelse af magnetofoner, som finder sted i skolerne og også inden for anden undervisningsvirksomhed. Ved magnetofoner (båndoptagere, wire-recorders, home-recorders, tape-recorders, diktafoner o. lign.) forstås lydoptagere og -gengivere, der virker på basis af elektromagnetiske bølger, således at lydbølgerne omformes til elektromagnetiske bølger, der magnetiserer en metaltråd, et med metalstof imprægneret bånd eller en på samme måde imprægneret plasticplade. Det til optagelsen anvendte apparat er som regel også i stand til atter at omforme de elektromagnetiske bølger til lydbølger og altså virke som gengivere. Når der ikke længere er brug for en optagelse, kan den uden vanskelighed slettes, og nye indspilninger kan optages uden nævneværdigt slid på tråden eller båndet.

En meget stor del af landets skoler, således praktisk taget alle statsgymnasier, råder i dag over båndoptagere. Båndoptagerne benyttes i første række til optagelse af skoleradioens programmer, der derefter kan afspilles på de tidspunkter, der passer ind i undervisningsplanen. Men mange lærere indspiller også andre radioprogrammer, f. eks. oplæsninger, hørespil etc., til anvendelse ved undervisningen i historie eller litteraturhistorie. Også indspilninger fra grammofonplader finder sted, f. eks. til brug i sprogundervisningen eller sangundervisningen. Endelig kan magnetofonerne anvendes som et hjælpemiddel i sprogundervisningen og sangundervisningen på den måde, at man optager elevernes præstationer og derefter gennemgår optagelserne med de pågældende. Også andre former for benyttelse kan tænkes ved skolerne, ligesom